

ročník LX

6

2005 •

numismatické listy

národní muzeum/česká numismatická společnost

• Sjednocování / z cyklu Báječné Čechy,
1990/ bronz, 120 mm

• Anetta, 1958 / plast, 130 mm

• Křížová cesta, 1993 / Ukládání do hrobu / bronz, 140 × 100 mm

K penězům doby poděbradské

Jan Boublík – Jarmila Hásková – Vladimír Šikl

Všichni badatelé, kteří se zabývali problematikou drobné mince ražené v letech 1423–1469 se shodují, že bez znalostí dalších nálezových materiálů v chronologii peněz se čtyřrázem a kruhových peněz se lvem nepokročíme.

Pro rozšíření dosavadních znalostí proto publikují autoři tohoto příspěvku jednotlivé typy mincí, které se podařilo zaznamenat ze starého nálezu u Koryt, odkrytého někdy počátkem 20. století v západočeském regionu a dnes rozptýleném v řadě soukromých sbírek.

Podle záznamů V. Šikla byly v nálezu zastoupeny ve značném množství následující ražby:

Čechy, Václav IV. (1378–1419), Kutná Hora, peníze se čtyřrázem, Castelin¹ č. 44; Husitské války a mezivládí (1420–1436), peníze se čtyřrázem; Správcovství Jiřího z Poděbrad (1448–1453), Kutná Hora, ražby mincovní reformy 1450, kruhové peníze, Rad.² 10, 11, 13; Ladislav Pohrobek (1453–1458), peníz, Rad. 16; Jiří z Poděbrad (1458–1471), Kutná Hora, peníz se lvem, Cast.³ 75, 76, 77; haléř a peníz (1391–1404), Brno, peníz, Rad. 1.

Morava, Zikmund (1420–1437), Brno, peníz, Sejbal³ 90; Albrecht (1424–1436), Brno, peníz, Rad. 124/4; Zikmund a Albrecht (1436–1439), Brno, peníz, Rad. 93/9; Město Brno, kruhový peníz, Rad. 124/9; 125/11; Jihlava, kruhový peníz, Rad. 20; Znojmo, kruhový peníz, Rad. 21, 22.

Lužice, Zhořelec, peníz, Don.⁴ 929, 932.

Horní Falc, Karel IV. (1346–1378), Lauf, peníz, Streber⁵ 1/3; Václav IV. (1378–1419), Erlangen, Streber 1/12; 1/13.

Dolní Rakousy, Albrecht III. (1365–1395), Vídeň, fenik, Koch⁶ Fa 1; Fa 2; Albrecht a Vilém (1395–1406), Vídeň, fenik, Koch Fa 3; Leopold IV. a Albrecht IV. (1406–1411), Vídeň, fenik, Koch Fa 4; Albrecht V. (III.), Vídeň, fenik po 1457, Koch Fa 5; Fridrich V. (?), Vídeň, fenik po r. 1457, Koch Fa 13.

Štýrsko, Leopold IV. (1404–1406), Hradec, fenik, Koch Fb 1; Arnošt Železný (1406–1424), Hradec, fenik, Koch Fb 2; Fridrich V. (III.) (1424–1493), Hradec, fenik cca 1460, Koch Fb 3.

Hals-Leuchtenburg, Jan III. (1440–1460), fenik, Koch Fa 7.

Bavory, Bavory-Mnichov, Bavory-Ingolstadt, Bavory-Landshut, Bavory-Öttingen, Salcburk, bisk. Augsburg, bisk. Pasov, **kurf. Falc**, Falc-Simmern, Falc-Zweibrücken, Brunšvik-Herzberg, Sasko-Míšeň, groše (asi 50 ks), Hessen-Kassel, groše (asi 20 ks), Mansfeld, groše 1459 (2 ks).

¹ CASTELIN, Karel: *Česká drobná mince doby předhusitské a husitské 1300–1471*, ČNS-Praha 1976. Citováno jako Cast.

² RADOMĚRSKÝ, Pavel: *Nález mincí z 15. století v Králově Dvoře u Berouna*, ČNS-Praha 1976. Citováno jako Rad.

³ SEJBAL, Jiří: *Moravská mince doby husitské*, Brno 1965.

⁴ *Katalog sbírky Maxe Donebauera*, I–II, Hess 1889. Citováno jako Don.

⁵ STREBER, Franz: *Zwei und fünfzig bisher meist unbekannte böhmisch-pfälzische Silberpfennige aus der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts*, b. m., b. l.

⁶ KOCH, Bernhard: *Corpus Numorum Austriacorum, Mittelalter*, sv. 1, Wien 1994.

Podle české složky obsažené v nálezu se dá soudit, že byl pravděpodobně ukryt krátce po roce 1469. Mezi penězi, které složku tvoří, převažují kruhové ražby, zatímco peníze se čtyřřázem, jak je obvyklé pro 60. léta 15. století,⁷ jsou zastoupeny početně slabší skupinou.

V dochované části nálezu můžeme chronologickou návaznost pozorovat jen u relativně vzácných haléřů s korunkou, které se vyznačují širokým kruhem, viditelným kritériem ražeb poděbradské doby, jak předpokládal K. Castelin.⁸

Ačkoliv haléře se čtyřřázem mají široký kruh, nemůžeme je řadit jako třetí exemplář na kruhovém střížku do 60. let 15. století, i když o jejich časové návaznosti není pochyb. Naznačuje to, mimo již zmíněný široký kruh, ztvárnění české královské koruny v něm, s nápadně úzkou čelní obručí. Otvary mezi liliemi jsou prázdné, což je typické pro 60. léta 15. století. Platí to s největší pravděpodobností i pro časově bezprostředně následující ražby, ačkoliv se v nich mohou vyskytnout, tak jako na našem druhém haléři se čtyřřázem, malé, špatně čitelné perly v podobě kuličkovitých výběžků mezi třemi liliemi.⁹

Haléře se čtyřřázem, které byly nejnižším nominálem peněžní soustavy své doby, čtrnáctinou pražského groše, se nerazily ve velkém množství. Tento známý fakt dokládá i jejich výskyt mezi českými kruhovými penězi ze 60. let 15. století, kde supluje chybějící nominál na kruhovém střížku, prezentovaný v našem případě haléřem s perlovcem, datovaným do doby po roce 1469. Podle toho a výše uvedených kritérií lze vznik těchto čtyřhranných haléřů se vši opatrností předpokládat ještě v 50. letech 15. století, v době správcovství Jiřího z Poděbrad.

Popis haléřů:

1. Haléř se čtyřřázem (oboustranný?)

Av.: V širokém hladkém kruhu česká královská koruna (6,3 × 6,0 mm) s úzkou čelní obručí se třemi liliemi. Prostřední lilie přechází do tenké špičky. Otvary mezi liliemi prázdné. V mincovním poli na pravé straně (heraldicky) malý měsíček Čtyřrás.

Rv.: Negativní otisk razidla? Výška a šířka koruny: 4,5 × 4,1 mm.

AR; 13,5 × 12,7 mm; 0,243 g; síla střížku 0,4 mm.

•••••

⁷ CASTELIN, K.: *Česká drobná mince*, s. 229 nn.

⁸ TAMTÉŽ, s. 231–355, č. 66–74.

⁹ K tomu srov. CASTELIN, K.: *Česká drobná mince*, s. 218, č. 65 a RADOMĚRSKÝ, P.: *Nález mincí z 15. století*, s. 122, č. 25 a 26.

2. Haléř se čtyřrázem

Av.: V širokém hladkém kruhu česká královská koruna s úzkou čelní obručí se třemi liliemi. Prostřední lilie zakončená kuličkou, v otvorech mezi liliemi špatně čitelné perly v podobě kuličkovitých výstupků.

Rv.: Čtyřráz

AR; 11,3 × 11,3 mm; 0,133 g (olámán); síla střížku 0,33 mm.

3. Haléř s perlovcem

Av.: V širokém kruhu ze sekaných perliček česká královská koruna s úzkou čelní obručí se třemi liliemi. Mohutná prostřední lilie zakončená masivní perlou, otvory mezi liliemi kruhového tvaru prázdné.

Rv.: Prázdný.

AR; 10,2 × 10,7 mm; 0,176 g (vylomený); síla střížku 0,45 mm.

Podobně jako u haléřů je široký kruh charakteristický také pro kresbu peněz se lvem poděbradské doby. Zarážející je však zjištění, že jejich okraje nesvědčí jednoznačně o použití průbojníku při výrobě všech mincovních střížků, jak se obecně předpokládá po objevu falešné mincovny v Koněpruských jeskyních.¹⁰ Podle K. Castelina se „okrouhlé drobné peníze“ počaly razit v letech 1448–1450.¹¹ Do této doby je klade také Em. Nohejlová-Prátová, která mluví o možném použití průbojníku při jejich výrobě, ale zároveň uvádí, že je velmi nesnadné rozhodnout, kdy ke změně tvaru střížku, a tedy zavedení „blíže neznámého průbojníku“ došlo.¹² I. Pánek, který se později zabýval technologií výroby střížků v kutnohorské mincovně v 15. století dospěl k názoru, že používání průbojníku není v kutnohorských šmitnách zatím doloženo, a proto v zásadě platí, že se střížky vystříhovaly nůžkami.¹³ V poslední době se zrychlením výroby drobné mince zabýval v obsáhlé monografii, věnované mincovním a měnovým poměrům poděbradské doby J. Boublík.¹⁴ Dospěl k názoru, že zavedení průbojníku v kutnohorské mincovně, stejně jako celou řadu dalších technologických postupů v oblasti výroby stříbra, jak na

•••••

¹⁰ HEJNA, Antonín – RADOMĚRSKÝ, Pavel: *Penězokazecká dílna v jeskyni „Mincovna“ na Zlatém koni u Koněprus*, PA 49, 1958, s. 513–550.

¹¹ CASTELIN, K.: *Česká drobná mince*, s. 213; RADOMĚRSKÝ, P.: *Nález mincí z 15. století*, s. 117.

¹² NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela: *Numismatické památky doby husitské*, Časopis českého muzea 120, 1952, s. 23 a 24. K zavedení průbojníku se stejně neurčitě autorka vyjádřila o několik let později. Srov. NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela: *Mincovnictví Jiřího z Poděbrad. Krátký přehled*, Časopis NM 129, 1960, řada A, s. 35.

¹³ PÁNEK, Ivo: *Technologie výroby střížků v kutnohorské mincovně na počátku 15. století*, Num. listy 27, 1972, s. 1.

¹⁴ BOUBLÍK, Jan: *Měnové poměry doby poděbradské*, diplomní práce, Filosofická fakulta UK, Praha 2005 – v tisku.

to již dříve poukázala J. Hásková,¹⁵ je možno klást do souvislosti s působením Antonia Mariniho z Grenoblu, Francouze italského původu, jehož povolání králem Jiřím do Čech koncem 50. let 15. století bylo s největší pravděpodobností motivováno mincovními problémy středověké inflační krize.¹⁶ Naznačuje to i titul, který jako přední rádce českého krále obdržel – „*Magister minerarium regni huius et monetarium*“.¹⁷

Zrychlení ražby drobné české mince zavedením průbojníku ve snaze o „vymítání“ nehodnotných „šinderlinkových“ peněz z oběhu, zdá se být logické. Rok 1460 jako možné datovací kritérium vzniku kruhových mincí a upřesnění chronologie předchozích čtyřhranných „horských“ peněz si ovšem vyžádá ještě důkladné materiálové studium. Není vyloučeno, že budeme muset připustit delší ražbu čtyřhranných peněz v Čechách, než jsme dosud předpokládali. Příklady ze zahraničí, především z rakouských zemí a Bavorska, kde se drobné mince na čtverhranném střížku razily podstatně déle, v prvním případě do 60. let 15. století, ve druhém do počátku 16. století,¹⁸ tuto možnost nevylučují.

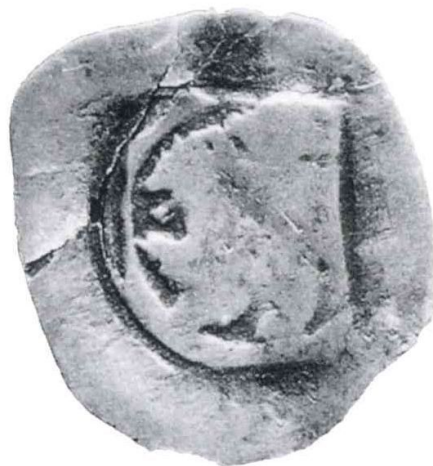
Popis peněz:

1. Peníz se čtyřrázem (před rokem 1450)

Av.: V širokém hladkém kruhu lev hrubé kresby s nečitelnými měsíčky hřivy. Mohutný, nízko nasazený ocas, vychází ze silné zadní nohy. Čtyřráz na líci.

AR; 14,2 × 12,8 mm; 0,40 g; síla střížku 0,4 mm.

2. Peníz se čtyřrázem (před rokem 1450)

Av.: V širokém hladkém kruhu malý lev hrubého provedení s otevřenou tlamou, mohutnýma nohama a ocasem. Čtyřráz na líci.

AR; 14,8 × 13,5 mm; 0,377 g; síla střížku 0,5 mm.

•••••

¹⁵ HÁSKOVÁ, Jarmila: *Příspěvek k otázce produkce a oběhu stříbra v době Jiřího z Poděbrad*, ČSČH 21, 1973, s. 241–253.

¹⁶ BOUBLÍK, J.: *Měnové poměry doby poděbradské*, s. 62 n.

¹⁷ NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Em.: *Mincovníctví Jiřího z Poděbrad*, s. 41, pozn. 3.

¹⁸ KOCH, B.: *Corpus Numorum Austriacorum*, s. 314 n.; BEIERLEIN, J. P.: *Die Medaillen und Münzen des Gesamthauses Wittelsbach, Bayerische Linie*, sv. I, München 1897, s. 27, 37 a další.

3. Peníz se čtyřrázem (před rokem 1450?)

Av.: Ve dvojitém hladkém kruhu český lev pečlivě kresby. Hřívu tvoří tři řady měsíčků (3+ 4+ 4). Menší měsíčky, tvořící hřívu krku, se dotýkají následující řady, kde první měsíček hřívy splývá s jemně vykreslenou pravou tlapou o čtyřech drápech. První měsíček hřívy následující řady splývá rovněž s pozdviženou levou přední tlapou lva. Zadní nohy špatně čitelné. Nízko nasazený ocas s ozdobným zakončením obou pramenů horní uzavřené smyčky. Čtyřráz na líci.

AR; 15,3 × 15,3 mm; 0,560 g; síla střížku 0,55 mm.

4. Kruhový peníz

Av.: V širším hladkém kruhu český lev s vyplazeným jazykem. Hřívu tvoří tři řady měsíčků (3+4+4). Přední pravá tlapa se dotýká prvního měsíčku druhé řady. Ocas vycházející z levé zadní tlapy obloučkovitě nasazen. Jeho dolní smyčka kruhová, horní podlouhlá, nahoře uzavřená. Opatřebované a posunuté razidlo.

AR; 14,7 × 14,5 mm; 0,460 g; síla střížku 0,58 mm.

5. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev se špatně čitelnou kresbou měsíčků. Opatřebované razidlo.

AR; 14,8 × 15,1 mm; 0,457g; síla střížku 0,5 mm.

6. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev. Hřívu tvoří dvě řady tenkých měsíčků. (4 + 4). Nízko nasazený ocas, obloučkovitě zahnutý a nahoře uzavřený (?), vychází z levé zadní nohy. Jeho dvě smyčky kruhového tvaru stejně velké. Přerývané razidlo?

AR; 14 × 15,4 mm; 0,483 g; síla střížku 0,6 mm.

7. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev. Jeho malá hlava se dotýká konce horní smyčky ocasu. Hřívou tvoří tři řady měsíčků (2 + 4 + 4). Pravá přední tlapa špatně čitelná, levá noha nízko nasazená, ostatní nohy překrývá kresba menšího lva. První smyčka jeho ocasu při dolním okraji mince působí jako kresba růžice.

AR; 14,2 × 14,3 mm; 0,494 g; síla střížku 0,6 mm.

8. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev. Jeho hlavu zdobí výrazná koruna. Silný krk se dotýká první řady hřívky, kterou tvoří tři tenčí měsíčky a jeden tvaru obráceného D. Mohutná pravá přední tlapa se dotýká prvního měsíčku první řady a splývá s prvním měsíčkem druhé řady, tvořené čtyřmi tenčími měsíčky. Ocas, obloučkovitě prohnutý a nahoře uzavřený, vychází z levé zadní nohy.

AR; 14 × 14,7 mm; 0,424 g; síla střížku 0,5 mm.

9. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev s rozevřenou tlamou a výrazným uchem. Hřívka složená ze tří řad měsíčků (4+4+4). První řada tvoří neobvyklý krk, druhé dvě tělo. Nohy dolní části těla nečitelné. Ocas uzavřený.

AR; 14,5 × 14,6 mm; 0,469 g; síla střížku 0,7 mm.

10. Kruhový peníz

Av.: V širším hladkém kruhu český lev s náznakem koruny a rozevřenou tlamou. Hřívou tvoří tři řady měsíčků (2+3+4), které se s výjimkou prvního měsíčku ve třetí řadě dotýkají. Dva měsíčky první řady hřívky na krku jsou výrazně větší než v dalších dvou řadách. Měsíčky třetí řady hřívky se dotýkají levé přední i zadní nohy. Velice nízko nasazený ocas, obloučkovitě zahnutý a nahoře uzavřený, vychází z mohutné levé zadní nohy.

AR; 14,9 × 14,8 mm; 0,441 g; síla střížku 0,5 mm.

11. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev špatně čitelné kresby. Hřívu tvoří dvě řady menších měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa se dotýká prvního měsíčku první řady. Ocas, nahoře uzavřený, má stejně velké smyčky. Opotřebované razidlo.

AR; 14,7 × 14,8 mm; 0,489 g; síla střížku 0,58 mm.

12. Kruhový peníz

Av.: V hladkém kruhu český lev s rozevřenou tlamou a nečitelnou korunou. Hřívu tvoří dvě řady měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa splývá s prvním měsíčkem první řady. Ocas, obloučkovitě prohnutý a nahoře uzavřený, vychází z levé zadní nohy. Tvoří jej dvě stejně velké smyčky. Opotřebované razidlo.

AR; 14,3 × 13,7 mm; 0,474 g; síla střížku 0,56 mm.

13. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev s velkou hlavou a široce rozevřenou tlamou. Hřívu tvoří dvě řady měsíčků (4 + 4). Špatně čitelný, rovný ocas, vychází z levé zadní nohy. Opotřebované razidlo ?

AR; 13,8 × 13 mm; 0,270 g; síla střížku 0,5 mm.

14. Kruhový peníz

Av.: V hladkém kruhu český lev s velkou hlavou, zakončenou v místě krku čtyřmi obloučky. Hřívu tvoří dvě řady tenkých měsíčků (4 + 4). Ocas s malými smyčkami, obloučkovitě prohnutý a nahoře uzavřený, vychází z levé zadní nohy.

Rv.: Náznak čtyřrázu.

AR; 13,5 × 15,1 mm; 0,377 g; síla střížku 0,54 mm.

15. Kruhový peníz

Av.: V hladkém kruhu lev s velkou hlavou, zdobenou nízkou korunou a výrazným okem. Hlava zakončená náznakem obloučků. Hřívu tvoří dvě řady větších měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa se dotýká prvního měsíčku první řady. Špatně čitelný rovný ocas, nahoře uzavřený, vychází z levé zadní nohy.

AR; 14 × 13,5 mm; 0,355 g; síla střížku 0,6 mm.

16. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu lev s velkou hlavou nejasné kresby. Hřívu tvoří dvě řady měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa nečitelná, levá se dotýká zespodu prvního měsíčku druhé řady. Špatně čitelný, rovný ocas, nahoře uzavřený.

AR; 13,8 × 13,7 mm; 0,302 g; síla střížku 0,6 mm.

17. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu lev špatně čitelné kresby. Excentrická ražba.

AR; 14,1 × 13,7 mm; 0,345 g; síla střížku 0,6 mm.

18. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu lev s velkou hlavou, špatně čitelné kresby. Pravá přední tlapa se dotýká prvního měsíčku první řady, levá tlapa zespodu prvního měsíčku druhé řady.

AR; 14 × 12,8 mm; 0,341 g; síla střížku 0,5 mm.

19. Kruhový peníz

Av.: V hladkém kruhu lev s velkou hlavou a široce rozvěřenou tlamou. V místě krku hlava zakončena náznakem obloučků. Hřívá složená ze dvou řad měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa splývá s prvním měsíčkem první řady, který je nápadně menší než ostatní. Rovný ocas, nahoře uzavřený, tvoří dvě stejně velké smyčky. AR; 14,2 × 13,8 mm; 0,334 g (olámán); síla střížku 0,5 mm.

20. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev s náznakem koruny, široce otevřenou tlamou a knoflíkovitým čenichem. Hřívu tvoří dvě řady užších měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa se dotýká měsíčku první řady. Silný, rovný ocas, nahoře uzavřený, vychází z posledního měsíčku druhé řady. Ocas tvoří dvě stejně velké smyčky.

AR; 14,2 × 13,7 mm; 0,384 g; síla střížku 0,5 mm.

21. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev se široce otevřenou tlamou a knoflíkovitým čenichem, špatně čitelné kresby. Hřívu tvoří dvě řady úzkých měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa se dotýká prvního měsíčku první řady, levá dolní tlapa zespodu prvního měsíčku druhé řady. Silný rovný ocas vychází z levé zadní nohy.

AR; 14,5 × 13,8 mm; 0,438 g; síla střížku 0,6 mm.

22. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev špatně čitelné kresby. Viditelná část jeho hlavy s široce otevřenou tlamou. Hřívá složená ze dvou řad měsíčků (4 + 4). Pravá přední tlapa splývá s měsíčkem první řady, levá se dotýká zespodu prvního měsíčku druhé řady. Rovný ocas vychází z levé zadní nohy.

AR; 14 × 13,7 mm; 0,384 g; síla střížku 0,6 mm.

23. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu korunovaný český lev s výrazným okem, uchem a otevřenou tlamou. Hřívu tvoří dvě řady měsíčků (3 + 4). Pravá přední tlapa se dotýká prvního měsíčku první i druhé řady. Silný, šikmo nasazený ocas, vychází z levé zadní nohy. Smyčky ocasu, nahoře uzavřeného, kruhovitěho tvaru.

AR; 13,1 × 13,4 mm; 0,470 g; síla střížku 0,66 mm.

24. Kruhový peníz

Av.: V hladkém kruhu mohutný český lev podobné kresby jako předchozí. Měsíčky obou řad jeho hřívky se navzájem dotýkají.

AR; 13,4 × 13,5 mm; 0,390 g; síla střížku 0,5 mm.

25. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev podobné kresby jako předchozí, ale ze dvou řad měsíčků hřívky se dotýkají pouze třetí a čtvrtý a pravá přední tlapa pouze prvního měsíčku první řady.

AR; 13,7 × 13,8 mm; 0,400 g; síla střížku 0,4 mm.

26. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev jemnější kresby než předchozí. Hlavu s otevřenou tlamou zdobí nízká koruna, čitelné oko a ucho. Hřívku tvoří dvě řady měsíčků (3+ 4), třetí a čtvrtý měsíček první a druhé řady splývají. Pravá přední tlapa splývá s prvním měsíčkem první řady, levá tlapa se zespodu dotýká prvního měsíčku druhé řady. Silný rovný ocas vychází z levé zadní nohy. Velké smyčky ocasu, nahoře uzavřeného, kruhovitěho tvaru.

AR; 14,1 × 14,1 mm; 0,415 g; síla střížku 0,5 mm.

27. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev preciznější kresby než předchozí. Hřívu tvoří dvě řady měsíčků (5 + 4). Pravá přední tlapa se dotýká prvního měsíčku první řady, levá zespoda prvního měsíčku druhé řady. Silný rovný ocas vychází z levé zadní nohy. Smyčky ocasu, nahoře uzavřeného, nestejně velké. Opatřebované razidlo.

AR; 14,5 × 14,3 mm; 0,298 g (ulomený); síla střížku 0,5 mm.

28. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev stejné kresby jako předchozí. Hřívu tvoří dvě řady špatně čitelných měsíčků (4 + 5 ?). Velmi silný rovný ocas vychází z levé zadní nohy. Smyčky ocasu, nahoře uzavřeného, nestejně velké. V dolní smyčce opravované (?) razidlo vytváří srdíčko.

AR; 14,4 × 13,9 mm; 0,295 g (olámaný); síla střížku 0,4 mm.

29. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev precizní kresby. Hřívu tvoří dvě řady měsíčků (3 + 4). Pravá přední tlapa splývá s prvním měsíčkem první řady, poslední měsíčky obou řad (třetí a čtvrtý) se dotýkají. Silný, mírně obloučkovitě prohnutý ocas vychází z levé zadní nohy. Smyčky ocasu, nahoře uzavřeného, stejně velké, kruhového tvaru.

AR; 14 × 13,6 mm; 0,293 g (otřelý oběhem); síla střížku 0,6 mm.

30. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev stejné, ale hrubší kresby než předchozí. Na spodní části hlavy dvěma obloučky naznačená hříva krku.

AR; 13,9 × 13,6 mm; 0,374 g; síla střížku 0,6 mm.

31. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev podobné kresby jako č. 28 a 29, špatně čitelný. Opotřebované razidlo.

AR; 14,1 × 14,6 mm; 0,401 g; síla střížku 0,5 mm.

32. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev hrubé kresby. Hřívu tvoří nečitelné měsíčky opotřebovaného a při ražbě posunutého razidla.

AR; 13,5 × 14,1 mm; 0,468 g; síla střížku 0,6 mm.

33. Kruhový peníz

Av.: V širokém hladkém kruhu český lev podobné kresby jako předchozí. Hřívu tvoří dvě řady tenkých měsíčků (9 + 9). Opotřebované a při ražbě posunuté razidlo.

AR; 13,6 × 12,8 mm; 0,324 g; síla střížku 0,43 mm.

34. Kruhový peníz

Av.: Ražba z opotřebovaného razidla.

AR; 13,6 × 14,1 mm; 0,368 g; síla střížku 0,5 mm.

35. Kruhový peníz

Av.: Oboustranná chyborazba nejasné kresby. AR; 14,4 × 14,4 mm; 0,442 g; síla střížku 0,6 mm.

36. Kruhový peníz s perlovcem

Av.: V perlovcí český lev velmi špatné kresby s otevřenou tlamou a malým uchem. Hřívu tvoří dvě řady menších úzkých měsíčků (3 + 4). Poslední měsíčky obou řad (třetí a čtvrtý) se dotýkají. Tenký, šikmo nasazený ocas vychází z levé zadní nohy, zdobené třemi výraznými trsy chlupů. Jeho spodní smyčka výrazně kruhového tvaru, druhá stejného tvaru nahoře široce otevřená se dotýká třetího měsíčku první řady.

AR; 14,2 × 14,7 mm; 0,422 g; síla střížku 0,7 mm.

37. Kruhový peníz s perlovcem

Av.: V perlovcí český lev jemné kresby s korunou, výrazným kulatým okem a otevřenou tlamou. Hřívu tvoří dvě řady měsíčků (3 + 4). Přední pravá i levá tlapa se dotýkají prvního měsíčku druhé řady. Tenký, obloučkovitě prohnutý ocas se dotýká otevřenou horní smyčkou ucha lva.

AR; 13,1 × 13,4 mm; 0,302 g; síla střížku 0,5 mm.

Kruhové peníze se lvem, zaznamenané V. Šiklem, se vyznačují, jak již bylo výše uvedeno, širším hladkým kruhem. Ve ztvárnění lva převažují zřetelně ruce dvou řezačů želez. Vytvářejí lva robustní kresby s velkou hlavou a výrazným okem. V prvním případě je na čelisti zespoda zvlnění, v druhém je čelist hladká. Hříva na těle je tvořena většími měsíčky, z nichž první

v horní řadě často splývá s pravou přední tlapou lva, třetí a čtvrtý měsíček, případně i další, se dotýkají. Dotýkající se měsíčky hřívý, zjištěné V. Šiklem na třetině kruhových peněz z celkového počtu 418 kusů, které měl k dispozici, jsou podle našeho mínění charakteristické pro kruhové peníze 60. let. Typově odpovídají převážně skupině C v Radoměřského popise nálezu ze Dvora Králové, i když máme ojediněle zastoupeny také další jeho skupiny A, B a E.¹⁹

V penězích, které časově řadíme do 60. let, zachycujeme navíc mnoho technicky nekvalitních ražeb, které vyšly jednak z opotřebovaných razidel, jednak častými posuny razidla svědčí o chvatu při výrobě. Zdá se tedy, že kutnohorská mincovna v 60. letech 15. století nevěnovala adjustaci ražeb ještě tak velkou pozornost, jak zjišťujeme v písemných pramenech pro pozdější dobu jagellonskou.²⁰ Potvrzuje to konečně i jediný dochovaný doklad pro kutnohorské mincování, zlomek verkových register z roku 1464.²¹ Z něho se dovídáme, že se toho roku razilo týdně 300 až 400 kop grošů v drobné minci o váze přes 0,400 g a proměnlivé jakosti. Ta činila v jednom týdnu 0,216 a v druhém 0,274.²² Z toho vyplývá, že **ryzost kruhových peněz poděbradské doby nelze považovat za spolehlivé kritérium jakékoliv úvahy o jejich chronologii.**

Dalším problémem, kterého se dotkl před námi již P. Radoměský je otázka perlovce²³ jako ikonografické odlišnosti kruhových peněz mincovní reformy roku 1469, jak to do literatury uvedl K. Castelin.²⁴ V námi publikovaných materiálech nacházíme odlišnost nejen v jeho ztvárnění na haléřové ražbě a dvou penězích s perlovcem,²⁵ které máme k dispozici, ale i ve ztvárnění lva na nich. Ledabylá kresba českého znaku na jedné z nich²⁶ připomíná v mnohém chvatné ražby před Jiříkovou mincovní reformou, nikoli po ní, a dává prostor k úvaze o **použití perlovce jako ikonografického prvku již před rokem 1469.**²⁷ V tom je třeba dát P. Radoměskému zcela za pravdu!

Závěrem lze konstatovat, že mincování poděbradského věku při nedostatku písemných pramenů je třeba trpělivě skládat jako mozaiku z dílčích poznatků, které může přinést jen soustředěné studium všech dostupných hmotných materiálů.

•••••

¹⁹ RADOMĚSKÝ, P.: *Nález mincí z 15. století*, s. 120–122.

²⁰ HÁSKOVÁ, J.: *Die Währungs- und Münzentwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471–1526)*, Sborník NM 23, 1969, řada A, s. 82 nn.

²¹ AKH, *Registra verková (zlomek), Jubilate-Cantate*. Datování a rozbor viz HÁSKOVÁ, J.: *Příspěvek k otázce produkce a oběhu stříbra*, s. 250–251.

²² HÁSKOVÁ J.: *Příspěvek k otázce produkce a oběhu stříbra*, s. 251. Obdobnou ryzost 0,265, blížíci se druhému údaji výše citované publikace, zjistil u běžných kruhových peněz S. Veselý v nálezu z Veselé. U jedenácti zvláštních kruhových mincí tamtéž činila podle něho ryzost ještě méně – 0,196. K tomu srov. VESELÝ, Stanislav: *Neobvyklé kruhové peníze z doby Jiřího z Poděbrad*, Num. listy 23, 1968, s. 100. Skryté značky označující jakost peněz, jak uvedla NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Em.: *Mincovníctví Jiřího z Poděbrad*, s. 40, nebyly při našem studiu zaznamenány. Autoři tohoto příspěvku se proto domnívají, že se jedná o omyl.

²³ RADOMĚSKÝ, P.: *Nález mincí z 15. století*, s. 118.

²⁴ CASTELIN, K.: *Česká drobná mince*, s. 254. K tomu srov. NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Em.: *Mincovníctví Jiřího z Poděbrad*, s. 46–49.

²⁵ Viz vyobrazení č. 3, 36 a 37.

²⁶ Viz vyobrazení č. 36.

²⁷ RADOMĚSKÝ, P.: *Nález mincí z 15. století*, s. 182 – vyslovuje domněnku, že halére s perlovcem jsou starší než peníze s perlovcem.

.....

Zum Geld der Zeitperiode des Königs Jiří von Poděbrady

Die Forscher, die sich mit den kleinen Münzen aus der Zeit des König Jiří von Poděbrady befasst haben, sind sich einig in der Meinung, dass ohne Kenntnisse über weitere Funde keine Fortschritte in der Erarbeitung der Chronologie dieser Münzen möglich sind. Für die Erweiterung der bisherigen Kenntnisse publizieren die Autoren einzelne Typen der Münzen aus dem alten Fund bei der Gemeinde Koryta in Südwest-Böhmen, die V. Šikl bestimmt hat.

Nach dem böhmischen Teil dieses Fundes kann man den Schluss machen, dass diese Münzen kurz nach dem Jahr 1469 eingegraben wurden. Unter den erhaltenen Münzen überwiegen ringförmige Münzen mit Löwen und nach dem breiten Umfangring kann die Prägung dieser Münzen in die 60-er Jahre des 15. Jahrhunderts datiert werden.

Durch Analyse der beschriebenen Münzen sind die Autoren zu folgenden Schlussfolgerungen gekommen:

1. Die Ränder der ringförmigen Münzen aus den 60-er Jahren des 15. Jahrhunderts zeugen nicht eindeutig über die Anwendung des Locheisens bei der Herstellung der Schrötlinge. Dies bringt in Zweifel die bisher akzeptierte Annahme über die Einführung des Locheisens in den Herstellungsprozess in der Münzstätte der Stadt Kutná Hora schon in den 50-er Jahren. Sehr wahrscheinlicher ist die neue Hypothese von J. Boublík (*Měnové poměry doby poděbradské – Währungsverhältnisse der Zeit des Königs Jiří von Poděbrady*, Monographie, im Druck), nach der es zu der Einführung des Locheisens erst in den 60-er Jahren kam, und zwar in Zusammenhang mit der Ankunft von Antonio Marini aus Grenoble, des Beraters des Königs Jiří von Poděbrady, nach Böhmen.
2. Die publizierten ringförmigen Münzen aus den 60-er Jahren zeugen über eine nicht sehr hohe Qualität der Arbeit der Münzstätte in Kutná Hora (abgenutzte Prägerstanzen und häufige Verschiebungen der Prägerstanzen). Diese Tatsache ist auch bestätigt durch den einzigen schriftlichen Beleg aus dem Jahr 1464, der von J. Hásková veröffentlicht wurde (s. ČSCH 125, 1976). Nach diesem Dokument wurden in zwei Wochen dieses Jahres in der königlichen Münzstätte 300 bis 400 Schock Groschen in kleinen Münzen von gleichem Gewicht 0,44 g und von verschiedenem Feingehalt 0,216 und 0,274 geprägt. Daraus ergibt sich, dass der Feingehalt der ringförmigen Münzen aus der Periode des Königs Jiří von Poděbrady als ein verlässliches Kriterium für die Bestimmung der Chronologie dieser Münzen nicht betrachtet werden kann.
3. Im Einklang mit der früheren Meinung von P. Radoměský (s. *Nález mincí z 15. století v Králově Dvoře u Berouna – Fund der Münzen aus dem 15. Jahrhundert in Králův Dvůr bei Beroun*, ČNS-Praha 1976) werden auch Zweifel geäußert über den Perlkreis am Umfang der Münzen als das ikonographische Kriterium des Geldes der Münzreform im Jahr 1469. Dies wird belegt durch die verschiedene Ausführung und durch die Präsenz des Perlkreises auf der ringförmigen Münze, die mit höchster Wahrscheinlichkeit vor dem Jahr 1469 geprägt wurde.

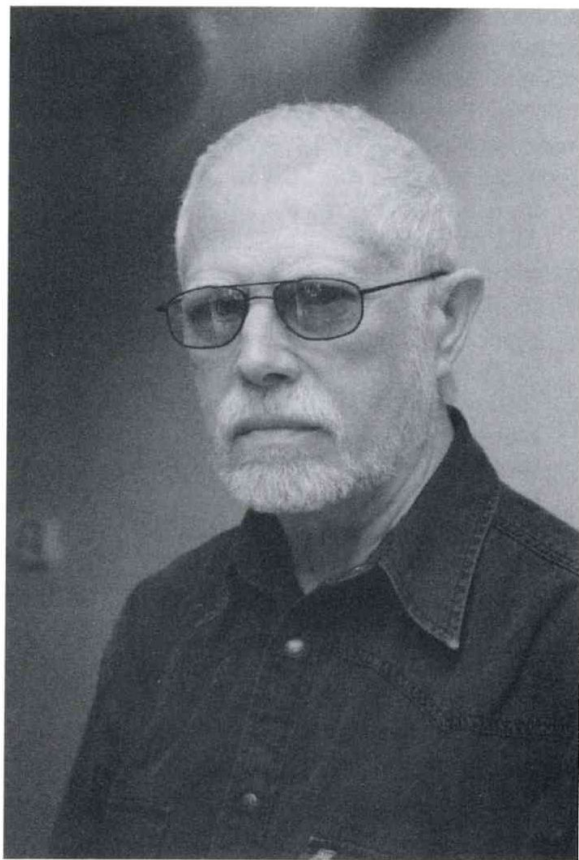
Übersetzt von B. Vančura

Medaile a plakety Oldřicha Tlustoše

Josef Sůva

Medailí, komornímu odvětví sochařské tvorby, se začal královéhradecký sochař Oldřich Tlustoš (1935) věnovat záhy po svém odchodu z AVU v Praze. Studoval u našeho vynikajícího medailéra prof. Otakara Španiela a byl jím také ve svých začátcích zcela nepochybně ovlivněn a inspirován. I když se později jeho tvorba ubírala jinými cestami a jiným směrem, medaile a plakety se staly trvalou součástí jeho tvorby. Vznikaly průběžně ne jako okrajová, nýbrž jako zcela svébytná a rovnoprávná součást jeho sochařského díla a dodnes v něm hrají důležitou roli.

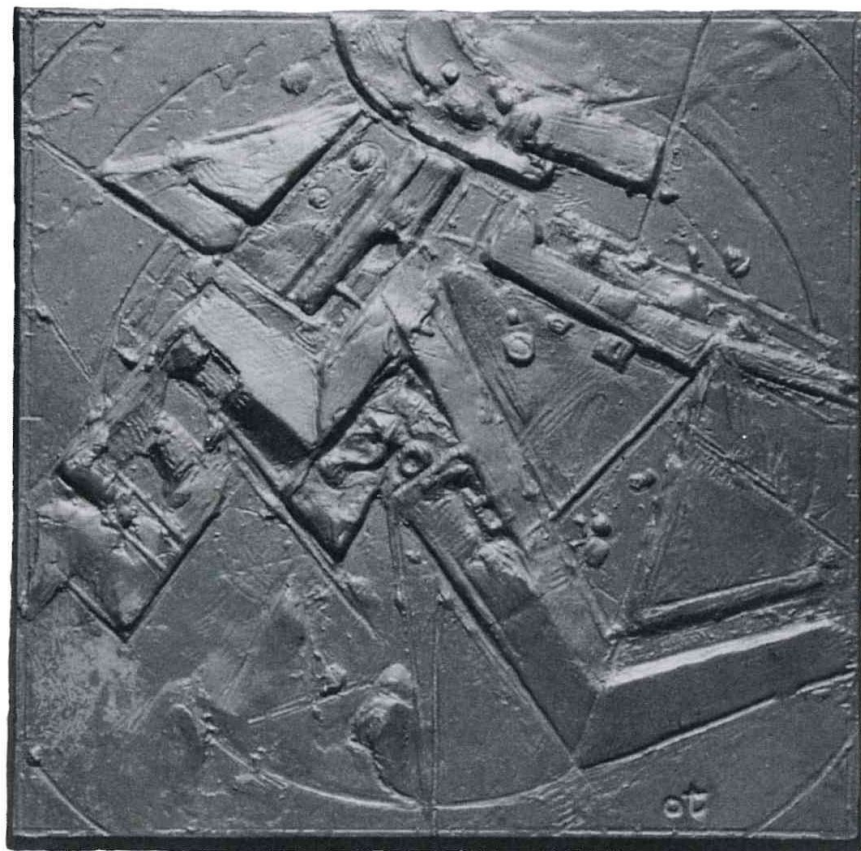
Zatímco většina Tlustošových soch (až na nepatrné výjimky) má podobu nefigurativně řešených prostorových objektů, dřevěných propalovaných patinovaných reliéfů a asamb-lází, v medailích a plaketách se umělec vrací zpět ke klasickému způsobu modelace a dává přednost figurálnímu řešení. Ze svých medailí nedělá nečitelný a málo srozumitelný plastický artefakt, plně si uvědomuje, v čem spočívá jejich společenské poslání a funkce.

• 13 polokoulí, 1965 / bronz, 145 mm

• Svačina, 1987 / bronz, 160 mm

• Krajina, 2003 / bronz, 140 x 140 mm

Tlustošovy medaile a plakety mají velmi osobitý charakter a poetiku, založenou na uvolněnosti sochařského rukopisu, měkké světelné modelaci. Umělec se nikdy nezabýval úmyslem řešit své medaile a plakety jiným způsobem. Nebylo to pro nedostatek odvahy a výtvarné invence, těmito vlastnostmi je naopak dobře vybaven. Tento přístup mu vyhovuje, sám pro sebe si v něm zkouší, jak nejlépe a nejvýstižněji zachytit podobu člověka, pohyb lidské figury i na celek. S tím pak také ale souvisí mnoho dalších věcí, anebo cokoli jiného. Ostatně pro sochaře je tento zdánlivě tradiční způsob práce velmi důležitý, regeneruje jeho schopnost modelovat a hlavně pravdivě vnímat a poznávat skutečnost, umět se soustředit na detail i na celek. S tím pak také souvisí například stylizace motivu, kompoziční řešení plochy, včetně použití a umístění písma apod.

Tlustošova medailérská tvorba má své zákonitosti a logiku a rozhodně není konvenční, i když je založena na klasickém způsobu modelace. Umělec se zúčastňuje všech domácích i mnoha zahraničních medailérských výstav, svědčí to nejen o jeho pracovitosti a pílí, ale také o kvalitě jeho tvorby.

Sochař a medailér Oldřich Tlustoš se narodil 2. 7. 1935 v Hradci Králové-Svobodných Dvorech. Studoval na Vyšší škole uměleckého průmyslu v Praze (prof. V. Šimek a D. Livora) a na Akademii výtvarných umění v Praze (prof. Otakar Španiel). Na začátku 60. let byl zakládajícím členem královéhradecké výtvarné skupiny HORIZONT. Od konce 60. let je umělecky organizován, zprvu jako kandidát SČVU, dále byl evidován u ČFVU, potom znovu kandidát a nakonec člen SČVU. V současné době je členem Asociace umělců medailérů v Praze a členem oblastního sdružení Unie výtvarných umělců v Hradci Králové. Žije a pracuje v Hradci Králové.

• Gustav Mahler, 1996 / bronz, 100 mm

• Sběratelé umění, 1989 / z Cyklu Dvůr Rudolfa II. / bronz, 200 mm

Samostatné výstavy:

Galerie Dílo, Hradec Králové 1984
Galerie Dílo, Hradec Králové 1991
Obecní dům, Proseč u Skutče, 1991
Obecní dům, Proseč u Skutče, 1992
Galerie Dílo, Hradec Králové 1992
Galerie moderního umění, Hradec Králové 1992
Galerie Na mostě, Hradec Králové 1993
Galerie Na mostě, Hradec Králové 1994
Galerie F. A. Šporka, Kuks 2000
Galerie Rondo, Hradec Králové 2002
Galerie Celebris, Hradec Králové 2003
Galerie L. Kuby, Poděbrady 2005

Účast na výstavách:

Výtvarná skupina HORIZONT, Hradec Králové 1961
Výtvarná skupina HORIZONT, Brno 1962
Současná medaile a plaketa, Mánes, Praha 1987
Sport a umění, Platýz, Praha 1988
Umění a umělci na československých a francouzských medailích a plaketách v Pařížské mincovně a ve Valdštejnské Jízdárně v Praze, 1988
Mezinárodní quadrienále, Kremnica 1989
Komorní výstava, Walbrzych 1989
Reflexy (B. Martinů), Polička 1990
17. listopad – medaile českých a slovenských vysokých škol, Praha 1990

České dějiny na medailích a plaketách, Lobkovický palác, Praha 1991

Medailérský autoportrét, Moravská galerie, Brno 1991

Všeobecná československá výstava, Výstaviště, Praha 1991

FIDEM, Londýn 1992

1. salón medaile, Brno 1992

2. salón medaile, Brno 1994

Současná česká medaile, Pražský hrad, Praha 1996

3. salón medaile, Jablonec nad Nisou, Jihlava 1999

4. salón medaile, Uherské Hradiště, Hradec Králové, Plzeň 2003

FIDEM, Seixal, Portugalsko 2004

Dále se Oldřich Tlustoš průběžně zúčastňoval členských výstav při SČVU a v současné době každoročně Královéhradeckých výtvarných salónů a Východočeských salónů v Litomyšli a v Jaroměři.

Zastoupení v řadě tuzemských i zahraničních soukromých i veřejných sbírek (výběr)

Národní galerie Praha

Galerie moderního umění Hradec Králové

Muzeum Bohuslava Martinů Polička

Masarykova společnost Brno

Galerie Cyrany, Heřmanův Městec

Vatikánské sbírky

• Z výstavy umělce v Galerii L. Kuby v Poděbradech, 2005

Realizace (výběr)

Medaile akademika Bedrny, oboustranná, raženo v Kremnici 1957

Medaile MONTAS, jednostranná, raženo v Jablonci n. N. 1977

Medaile OTTO GUTFREUND, oboustranná, raženo v Kremnici 1988

Medaile GASTROSALÓN Česká republika Hronov, jednostranná, raženo Znak Malá Skála 1993

Medaile ALEXANDER GRAHAM BELL, TELECOM, jednostranná, raženo Znak Malá Skála 1997

Pomník obětem nacismu v Lipovci-Licoměřích, pískovec 1984

Pamětní deska letcům v Letecké ulici v Hradci Králové 1987

Od 70. let se zúčastňuje soutěží na pamětní mince vypisovaných Českou národní bankou (dříve SBČS). Jeho návrhy (výběr): Václav Hollar, Jan Kollár, Železnice Brno-Břeclav, Jánošík, Karel Čapek, Milénium, Tomáš Garrigue Masaryk a Výročí českého fotbalu byly odměněny.

V soutěži na pomník JUDr. Františka Ulricha v Hradci Králové v roce 2003 obdržel 2. cenu.

•••••

Medaillen und Plaketten von Oldřich Tlustoš

Die Medaillen und Plaketten des Bildhauers Oldřich Tlustoš aus Hradec Králové /*1935/ haben einen eigenartigen Charakter und eine Poetik, die auf der gelockerten Bildhauerhandschrift und dem weichen Leuchtmodellieren beruht. Dieser Zutritt konveniert ihm so, dass die Gestalt und die Bewegung der Figuren sowie auch das Ganze am treffendsten dargestellt wird. Für den Bildhauer ist dieser scheinbar traditionelle Arbeitsstil sehr wichtig. Er ermöglicht ihm, die Wirklichkeit wahrzunehmen und zuerkennen, zuerleichtert die Motivstilisierung, die Lösung der Flächenkomposition einschliesslich das Benützen und die Plazierung der Schrift. Obwohl das Medaillenschaffen von Oldřich Tlustoš auf der klassischen Modellierungsart gegründet ist, ist es durchaus nicht konventionell. Die Teilnahme des Künstlers an allen einheimischen und vielen ausländischen Medaillenausstellungen beweist nicht nur sein Talent und seinen Fleiss, aber die Qualität seines Schaffens vor allem.

Übersetzt von J. Horáček

materiály

Chyborážba dukátu Rudolfa II.

Vojtěch Brádle

Během studia sbírky mincí Městského muzea ve Dvoře Králové nad Labem jsem objevil zajímavou chyborážbu vídeňského dukátu Rudolfa II. (1576–1611) se značkou mincmistra Lorenze Huebmera. Při pohledu na revers mince zde najdeme dvě odchylky od její obvyklé podoby. První výraznější odchylku spatříme, pokud se zaměříme na letopočet na konci opisu, kde je vyražen rok 6001, přičemž obě nuly jsou o trochu menší než krajní číslice a mají tvar kroužku. Správný letopočet nejspíše měl být 1600.

Druhou, mnohem menší odchylku uvidíme na středovém štítu česko-uherského znaku, kde bylo drobnou vadou razidla přeměněno břevno rakouského znaku na vlevo obrácenou palici.

Popis mince:

Dolní Rakousy, Rudolf II. (1576–1611). Vídeň, Lorenz Huebmer, dukát 6001

Av.: V perličkovém kruhu postava panovníka ve zbroji s žezlem v pravé a říšským jablkem v levé ruce. Opis: R / VDOL • II • D • G • (značka mincmistra - prsten) R • IS • A • G • H • B • R E

Rv.: Pod korunou čtvrcený česko-uherský znak se středovým rakouským štítkem ověšený Řádem Zlatého rouna. Opis: SLADISLAV / SHVN • RE • 600 I

Hmotnost 3,463 g, průměr 22 mm.

Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem, inv. č. 4 911/4.

Fehlprägung des Dukaten von Rudolf II.

In der numismatischen Sammlung des Stadtmuseums in Dvůr Králové nad Labem befindet sich eine interessante Fehlprägung des Wiener Dukaten Rudolfs II. (1576–1611), auf dessen Rückseite wir am Ende der Umschrift die Jahreszahl 6001 finden, statt wahrscheinlich richtigen Jahres 1600, und im Mittelschildchen des Wappens statt österreichischen Balkens links umgekehrte Keule.

Übersetzt von J. Boublíková

Medaile Jana Žižky z Trocnova a její nositel, plukovník čsl. armády Jan Tomášek

Jan Tomášek

Medaile Jana Žižky z Trocnova řádu Za svobodu byla prvním vyznamenáním pro příslušníky čs. vojska na Rusi, tzv. ruských legií. Byla udělena poprvé v prosinci 1918 příslušníkům 6. hanáckého pluku v sibiřském městě Jekatěrinburgu. Jedním z jejích nositelů byl také tehdejší velitel 2. roty 6. hanáckého pluku poručík Jan Tomášek. Medaile Jana Žižky z Trocnova III. stupně mu byla udělena rozkazem č. 42, § 1 a 335, dne 4. prosince 1918 (Vojenský historický archiv Praha, Služební výkaz – kpt. Jan Tomášek /6. hanácký pluk/ ze dne 30. 7. 1920).

Jan Tomášek (1894–1945) pocházel z Vysokého Mýta, tam narukoval 26. října 1914 k c. a k. 98. pěšímu pluku, ve kterém dosáhl hodnosti fähnricha (praporčíka). Na východní frontě upadl do ruského zajetí 7. 6. 1916 a 30. 9. 1916 vstoupil do čs. legií, kde byl zařazen do záložního praporu 1. střelecké brigády v Boriopolu. 1. července 1917 přišel z kádru důstojníků k 6. hanáckému pluku a byl povýšen do hodnosti podporučíka, 12. 8. 1917 přijal dočasně velení 2. roty. 17. 8. 1917 byl povýšen do hodnosti poručíka a 16. 9. 1918 byl jmenován velitelem 2. roty. 1. prosince 1918 byl povýšen do hodnosti kapitána.

Se svým plukem se účastnil celého sibiřského tažení čs. legií. 1. března 1918 nastoupil cestu s plukem z Ukrajiny a ve dnech 10. až 13. 3. 1918 se zúčastnil bojů u Bachmače. Následovalo vystoupení proti bolševikům u stanice Culimskaja 25. 5. 1918, v pořadí se pak účastnil bojů u Barabinska, Koškulu, u Tatarské, u Marijinska, Nižně-Udinska, u Chynguj, tažení na Kultuk, zúčastnil se obrany přístavu Listveničnoje a tažení na Trojckosavsk. Na severouralské frontě se účastnil začátkem října 1918 obchvatu u 62. rozjezdu na stanici Šamary, boje u vesnice Bala-kino a v listopadu 1918 boje u 59. rozjezdu u vsi Sosnovky. Pak ještě bojoval u vsi Krjukovskoje a 16. 11. 1918 u Molebského závodu. Do vlasti byl evakuován 20. června 1920 transportem z Vladivostoku č. 23 na lodi „President Grant“.

Svou vojenskou kariéru v Československé republice zahájil v roce 1921 na Podkarpatské Rusi v Mukačevu a Užhorodu. Při odchodu z Užhorodu v roce 1931, kde dočasně velel 12. dělostřeleckému pluku, obdržel Pochvalné uznání od velitele Zemského velitelství v Košicích, armádního generála Šnejdárka. 15. srpna 1931 byl jmenován velitelem 105. dělostřeleckého pluku ve Čtyřech Dvorech u Č. Budějovic a od roku 1935 převzal velení 5. dělostřeleckého pluku v Č. Budějovicích. Zde ho v březnu 1939 zastihla demobilizace čsl. armády. 10. září 1943

byl v Č. Budějovicích zatčen gestapem, německým soudem v Praze byl odsouzen za poslech a rozšiřování nepřátelských zpráv ke 4 rokům káznice a 4 rokům ztráty cti. Byl vězněn v Č. Budějovicích, na Pankráci, v káznici Bernau a konečně v káznici Untermassfeld u Meiningen v Duryňsku. Zde byl osvobozen 2. května 1945 americkou armádou, vrátil se s podlomeným zdravím a zemřel v Č. Budějovicích na následky útrap 16. července 1945. Jeho jméno spolu s dalšími jmény popravených nebo zemřelých důstojníků je vyryto na pamětní desce, která se v současnosti nachází na budově kasáren Jiřího z Poděbrad v Českých Budějovicích.

Jeho medaile Jana Žižky z Trocnova III. stupně má na reversu vyryto pořadové číslo 111. Na aversu měděné medaile s portrétem Jana Žižky z Trocnova je značně setřelé stříbrné plátování, na reversu medaile s opisem *Československé vojsko* a nápisem ve dvou řádcích *Za svobodu* je stříbrné plátování zachovalejší. Medaile má průměr 36 mm, je zavěšena na 34 mm dlouhém raménku (ráhnovém závěsu) se dvěma řetízky. Délka červené stuhy je 62–63 mm, šířka stuhy 38 mm a šířka dvou černých sametek, které jsou našity od okraje 3 mm, je 7 mm.

.....

Die Medaille des Jan Žižka von Trocnov und deren Träger, der Oberst der tschechoslowakischen Armee, Jan Tomášek

Die Medaille des Jan Žižka von Trocnov des Ordens „Für die Freiheit“ war die erste Auszeichnung für die Angehörigen der tschechoslowakischen Streitkräfte in Russland, der sogenannten russischen Legionen. Zum erstenmal wurde sie den Angehörigen des 6. hannakischen Regiments in der Stadt Jekaterinburg (Sibirien) im Dezember 1918 erteilt. Einer deren Träger war auch der Leutnant Jan Tomášek, damals der Kommandant der 2. Kompagnie des 6. hannakischen Regiments. Die Medaille des Jan Žižka von Trocnov der III. Stufe wurde ihm am 4. Dezember 1918 erteilt. Am Revers ist die eingravierte Ordnungszahl 111.

Übersetzt von J. Horáček

rát z teologie. Uprostřed třicetileté války se před počátkem roku 1630 vrátil do Čech. Na kněze byl vysvěcen 6. 5. 1630 kardinálem Harrachem v Praze. Během těžkého období třicetileté války působil úspěšně v různých církevních funkcích (např. 1633–1634 byl děkanem ve Frýdlantě). 24. 11. 1637 byl jmenován proboštem staroslavné kolegiální kapituly v Litoměřicích. Od roku 1637 bylo také jednáno o založení biskupství v Litoměřicích. Jednání trvalo až do roku 1655. Biskupem litoměřickým byl Maxmilián Rudolf konfirmován v Římě dne 3. 7. 1655 a konsekrován tamtéž 9. 7. 1655 kardinálem Brancaccim. Slavnostně intronizován do své funkce v Litoměřicích byl až 25. 5. 1656. Byl to člověk zbožný, obětavý, prozíravý a energický, který se po celou dobu potýkal ve své diecézi s následky třicetileté války a nedostatkem kněžstva. Rozhodně vystupoval proti bezpráví, křivdám a násilí, bez ohledu na vysoké postavení hříšníků a dbal o mravný život kněžstva. Měl kladný vztah k umění a vědě, byl štědrým mecenášem. Sám byl literárně činný a udržoval přátelské vztahy např. s Bohuslavem Balbínem, Karlem Škrétou aj. Biskupem byl až do své smrti 13. 10. 1675. Byl tak horlivým pastýřem, že se vážně uvažovalo o jeho kandidatuře na arcibiskupský stolec pražský po smrti kardinála Harracha.“

Na medaili je kromě pohledu na katedrálu sv. Štěpána umístěn i logotyp oslav výročí, který navrhla Kateřina Cyhelská z Janova nad Nisou, studentka Technické univerzity v Liberci. V otevřeném kruhu je stylizovaný pohled na průčelí litoměřické katedrály s branou a věží. Kruh je výrazem společenství lidí, které je jednotné a pevné, ale zároveň otevřené, protože se z jedné strany rozvírá – může být vnímán také jako otevřená náruč církve; katedrála sv. Štěpána je středem tohoto společenství – vyjadřuje nejen centrum diecéze a samotného biskupa, ale také místo setkání s Bohem, které je sjednocujícím prvkem lidí z diecéze. V barevném provedení může žlutá silueta katedrály uprostřed modrého kruhu symbolizovat slunce na modré obloze.

Diecéze litoměřická byla založena jako první samostatná mimopražská diecéze na území Čech. V roce 2005 se rozprostírá na celkové ploše 9380 km² a má celkem 10 vikariátů, 437 farností a 1 135 kostelů a kaplí. Slouží zde celkem 131 kněží (z toho 35 řeholních) a 14 trvalých jáhnů. Od roku 2003 je 19. biskupem litoměřickým Pavel Posád. Jeho heslem je *Duc in altum* – Zajed' na hlubinu.

Hlavním patronem diecéze je od roku 2000 sv. Zdislava – patronka rodinného ži-

Věda a výzkum

Pracovníci oddělení se soustředili na tato témata:

České, moravské a slezské mince – denáry z Chaurovy sbírky (J. Hásková)

Královéhradecký nález denárů z počátku 11. století (J. Hásková)

Nejstarší české mince 10. století – čištěveský nález (L. Polanský)

Katalog českých barokních medailí (T. Kleisner).

Konference, odborná zasedání

L. Polanský přednášel na konferenci nazvané Centra přemyslovské hradské správy a počátky měst v archeologických a písemných pramenech v Regionálním muzeu v Žatci 20. září o svědectví nálezů mincí z žatecké aglomerace – k otázce žatecké mincovny.

J. Hásková referovala o Janu Žižkovi v české medailérské tvorbě na VI. mezinárodním husitologickém sympoziu, které se konalo v Táboře ve dnech 12.–14. října 2004.

Pedagogická činnost

Ve výuce na vyšší škole informatiky pokračovala J. Hásková, která v osmi hodinách hovořila o numismatice, jejím vývoji, pramenech a měnových systémech českých zemí.

Sbírka

Numismatická sbírka se rozrostla v roce 2004 o 217 kusů. Česká Národní banka zde uložila odražky nových pamětních mincí, JUDr. K. Doušová věnovala dva římské denáry Lucia Vera a Faustiny, snad z depotu Kalinovo, M. Jouzová sedmdesát kusů mincí a bankovek 20. století, mgr. J. Cholewa dvě nové polské pamětní mince, K. Growka a E. Novák ml. po jednom žetonu. Česká numismatická společnost darovala dva odražky medaile české secese, pobočka České numismatické společnosti v Liberci – Jablonci dvě medaile studentů jab-

lonecké školy. Ze zahraničí jsme dostali medaili australské společnosti kamelií od dr. R. Witherse, 50 šekelovou bankovku od A. Citrona a model medaile Václava Straky od J. Morleyho. Poslední dar doplnil nákup dvou medailí od umělcovy rodiny, takže sbírka Strakových prací v Národním muzeu je téměř kompletní. Z nákupů je třeba zmínit denár s ptákem Boleslava II., nejstarší typy tolaru a půltolaru bratří Šliků a Neidhartovu medaili ke svatbě Anny Alžběty a Kristiána Oldřicha z Virtemberku a Olešnice. Nákupní agendu vedla Z. Holečková.

Pracovníci oddělení zpracovali během roku ve 2. stupni evidence dalších 1 270 kusů, inventurou prošlo 20 097 položek.

Přednášky

Na tradičních prvních pondělcích v měsíci hovořili:

5. ledna Josef Kounovský, *Historie Afghánistánu ve výpovědi vyznamenaní*
2. února Ondřej Kolář, *Nálezy mincí na Písecku*
1. března Eduard Polívka, *Dvě vzácné numismatické památky připomínající vévodu zákupského, zvaného Orlík*
5. dubna Věra Němečková, *Peníze posledních Přemyslovců (svědectví nálezů mincí z Černožic)*
3. května Zdeněk Petráň, *Znovu k počátkům českého mincovnictví II.*
7. června Jana Hubková, *Christian von Halberstadt (1599–1626)*
6. září Václav Pinta, *K problematice pražských grošů Karla IV.*
4. října Karel Zeman – *Stříbrná hora Cerro Ricco a mincovna v Potosí*
1. listopadu Jan Šmerda, *Významní moravští sběratelé – Josef Květoň a Rudolf Kratochvíl*
6. prosince – *beseda s akad. sochařem Jiřím Dostálem*

Mimo cyklus přednášela J. Hásková 10. února členům islandské sekce Severské spo-

lečnosti o skandinávských vlivech na české denáry v 10. a na počátku 11. století, 27. května posluchačům posledních ročníků uměleckoprůmyslové školy v Jablonci nad Nisou o ikonografii českých středověkých mincí a 3. června v Moravském zemském muzeu o kutnohorské mincovně v politickém a hospodářském vývoji 15. století. Se studenty z Jablonce se sešla již 26. února na besedě v numismatickém oddělení Národního muzea. V pořadu české televize Třináctá komnata hovořila 3. února o řádu Čestné legie a v českém rozhlase ve dnech 23. a 25. února o numismatických falzech a zabezpečení numismatiky na výstavách.

L. Polanský přednášel 2. března v pražském centru mediévistických studií o tzv. šířovém typu českých denárů.

Výstavy

V roce 2004 zůstala otevřena dlouhodobá výstava řádů a vyznamenání evropských zemí z Měřickovy sbírky. Pod vedením J. Háskové vznikl scénář nové expozice *Peníze českých zemí*. V Lobkovickém paláci byly od 3. června do 1. září vystaveny mince a medaile posledních Rožmberků (T. Kleisner, Z. Holečková). Pro první muzejní noc 5. června připravil J. Horáček ve spolupráci s kustody oddělení komorní výstavu *Mince zapomenuté, na památku schované, mohou být vzácné*, včetně textu doprovodného letáku. Numismatická sbírka obohatila výstavy Jana Žižky v památníku na Vítkově, *Podoby Bedřicha Smetany* v Českém muzeu hudby, českého granátu v Muzeu českého šperku, *Cesty za hvězdou* v pražském letohrádku Hvězda a *Praha – Vídeň* v městském archivu pražském. Mince jsme zapůjčili na výstavu *Keltové v Evropě* v italském Varese a medaile na Sicílii pro výstavu *Bohemia sancta*.

Publikace

J. Hásková (*William Shakespeare v díle českého sochaře a medailéra Milana Knoblocha*, příloha Num. listů 59, 2004, 8 stran; 7

zpráv v Num. listech 59, 2004); J. Horáček (*Katalog Mince zapomenuté, na památku schované, mohou být vzácné – Forgotten, tucked away coins can be valuable*; 7 zpráv v Num. listech 59, 2004); T. Kleisner (*Korunovace a slavnosti s nimi spojené*, in: Příběh Pražského hradu, Praha 2003, s. 372–376; (s Jiřím Chvojkou) *Falsum medaile Viléma z Rožmberka*, Num. listy 59, 2004, č. 2., s. 45–46; *Guillemardova medaile pražské ořkovací komise z roku 1803*, Num. listy 59, 2004, č. 6, s. 174–5; medailová hesla v katalogu Bohemia sancta. Poklady křesťanského umění z českých zemí, ed. Dana Stehlíková, Praha 2004, s. 77, 86, 89, 175–7; numismatická hesla v katalogu Dvě evropské metropole v běhu staletí. Praha – Vídeň, ed. Václav Ledvinka, Praha 2004, s. 166, 260, 274, 286–9, 300–1, 315, 338–40; 2 zprávy v Num. listech 59, 2004); L. Polanský (*Oldřich nebo Jaromír? Příspěvek k lokalizaci jedné sporné mince z počátku 11. století*, in: Evropa a Čechy na konci středověku, ed. Eva Doležalová – Robert Novotný – Pavel Soukup, Praha 2004, s. 133–144; *Mince, mincovny a kníže Oldřich*, in: Peruc v mýtech a dějinách, Peruc 2004, s. 126–149).

Do tisku bylo připraveno šest čísel Num. listů 54, 2004 (J. Hásková, J. Horáček, J. Boublíková-Jahnová).

Různé

PhDr. Vlastimil Novák z Náprstkova muzea zpřístupnil pozoruhodnou Micherovu sbírku arabských viter. V rámci nového zpracování sbírek zámku Konopiště popsal T. Kleisner numismatickou kolekci Františka Ferdinanda d'Este. Dvaatřiceti badatelům předložili pracovníci oddělení ke studiu ze sbírky 1 452 kusů, zhruba 800 přinesených mincí určovali. Knihovnu navštívilo 115 čtenářů, doplněna byla 242 svazky. Administrativa vedená M. Musilovou, která navíc vypomáhala s prepisováním rukopisů pro Num. listy, obsáhla 430 jednacích čísel.

T. Kleisner

■ **osobní zprávy**

Dne 20. října 2005 zemřel ve věku nedožitých 85 let

PhDr. František Kavka, CSc.

emeritní profesor Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze,
přední znalec doby Karla IV. a učitel řady českých historiků.

S numismatickým oddělením Národního muzea úzce spolupracoval
od 70. let 20. století, kdy zde v době, která bránila jeho veřejné
odborné činnosti, našel publikační i přednáškovou platformu.

V paměti zůstanou jeho mimořádná vystoupení v cyklech
numismatiky, na odborných seminářích, jeho členství
v redakční radě Numismatických listů¹ i četné přátelské rady.

Badatelský přínos tohoto mimořádného historika ocenilo
Národní muzeum v roce 1990 udělením medaile Františka
Palackého na slavnostním zasedání při příležitosti
jeho sedmdesátých narozenin.²

S dojetím jsme přijali zprávu, že život Františka Kavky,
erudovaného vědce a člověka mimořádně laskavého srdce se uzavřel.

Ve svém díle a ve vzpomínkách však s námi zůstává.
Děkujeme, pane profesore, za všechno – měli jsme Vás rádi!

.....

¹ Členem redakční rady Num. listů byl od roku 1997.

² K tomu srov. HÁSKOVÁ, Jarmila: *František Kavka*, příloha k Num. listům 45, 1990, s. 1–4; TÁŽ: *Numismatické oddělení Národního muzea oslavilo osmdesátiny univ. prof. F. Kavky*, Num. listy 56, 2001, s. 31.

Tři bolestné ztráty polské numismatiky

•••••

Krátce po sobě koncem loňského a počátkem letošního roku opustili řady polských numismatiků tři z významných jejich příslušníků, **dr. Janusz Reyman** (27. 12. 1927–15. 9. 2004), **prof. Lesław Morawiecki** (2. 1. 1949–29. 10. 2004) a **dr. Stanisława Kubiak** (8. 5. 1926–18. 1. 2005), osobnosti, které nebyly od 60. let 20. století ani u nás neznámé. Potkávali jsme se s nimi na společných československo-polských numismatických konferencích a při jiných příležitostech, jež umožňovaly výměnu odborných informací i navazování po desetiletí přetrvávajících osobních kontaktů. Opakovaně jsme se setkávali s jejich jmény na stránkách našich časopisů, když přinášely zprávy o výsledcích jejich badatelského snažení (srov. např. Num. listy 22, 1967; 37, 1982; 40, 1985; 43, 1988; 56, 2001 s referáty J. Pošváře, K. Kurze, J. Vításkové, E. Kolníkové, E. Šimka), a četli jsme je i pod zprávami o publikacích našich autorů v polském tisku. Tak nám byli blízcí a jejich odchod i nás naplnil smutkem. Svými životy i prací byli spjati s Krakovem.

Dr. Janusz Reyman se zde narodil a po studiích archeologie a numismatiky na Koperníkově univerzitě v Toruni (studium ukončil magisterskou prací *„Znaleziska monet rzymskich na Pomorzu Zachodnim“* u prof. Mariana Gumowského) se na 35 let stal jeho pracovištěm numismatický kabinet zdejšího Národního muzea. V letech 1971–1989 byl jeho vedoucím. Cílevědomě se věnoval typologickému uspořádání rozsáhlé, pro polskou numismatiku v mnohém ohledu výjimečné sbírky a její reinventarizaci. Zpracoval však i řadu scénářů v muzeu úspěšně realizovaných numismatických výstav a hojně publikoval. Monografické zpracování dějin olkuské mincovny (*Mennica olkuska 1579–1601*) bylo jeho doktorskou rozpravou (1975). Trva-

le projevoval zájem o nálezy římských a středověkých mincí (spoluautor inventáře raně středověkých nálezů z Malopolska, Slezska, Warmie a Mazur /1966/) a o dějiny numismatiky v souvislosti se studiem historie krakovské sbírky. Aktivně se podílel na organizaci numismatického života. Od roku 1949 byl členem Polské numismatické společnosti (Polskie Towarzystwo Numizmatyczne), účastnil se v roce 1962 obnovy numismatické sekce Polské archeologické společnosti v Krakově a v letech 1974–1987 byl jejím předsedou. Pracoval i v jiných orgánech Archeologické společnosti a v roce 1989 se stal členem Numismatické komise Komitétu historických věd Polské akademie věd ve Varšavě. Za vykonanou práci se mu dostalo mnoha ocenění, mimo jiné čestného členství Polské numismatické a archeologické společnosti a vyznamenání Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Prof. Lesław Morawiecki, narozený v roce 1949 v Bytomi, absolující vysokoškolská studia historie a klasické filologie na krakovské univerzitě v letech 1966–1971, našel uplatnění rovněž v numismatickém kabinetě Národního muzea v Krakově. Zde díky prof. Stefanu Skowronkovi, který jej seznámil s problematikou antického mincovnictví, začal poznávat krásu antických mincí i hodnotu a význam jejich pramenných svědectví, jejichž studiu později zasvětil více než tři desetiletí své badatelské činnosti. Po několika publikacích jednotlivých exemplářů z krakovské sbírky připravil I. díl katalogu její starověké části, věnovaný mincím římské republiky (1982). Krátce na to (1983) publikoval svou již v roce 1979 obhájenou doktorskou disertační práci, v níž sledoval na základě analýzy mincovní ikonografie a mincovních legend projevy politické propagandy v prvním roce po smrti Gaia Julia Caesara (*Political Propaganda in the Coinage of the Late Roman Republic 44–43 B.C.*). Tématu propagandy věnoval i rozpravu *„Władza charyzma-*

tyczna w Rzymie u schyłku republiki (lata 44–27 p.n.e.)“, kterou se v roce 1990 habilitoval na Jagellonské univerzitě v Krakově. Od roku 1986 byl pracovníkem Vysoké pedagogické školy v Řešově, v roce 1992 se stal mimořádným profesorem, jako vedoucí katedry historie starověku působil i na Univerzitě v Lublině. Angažovaně se ujímal řady dalších organizačních a badatelských úkolů (v roce 1997 byl zvolen předsedou sekce starověkých dějin Polské historické společnosti a v roce 2002 děkanem historicko-sociologické fakulty řešovské univerzity). Byl jedním z iniciátorů a redaktorem edice „Zarys mennictwa europejskiego“, pro kterou zpracoval antická a keltská témata. Dokladem šíře jeho badatelských zájmů je na 100 publikovaných prací. Třebaže postupem času svou pozornost stále častěji obracel k obecnějším otázkám kulturně historickým, numismatice zůstával nadále věrný a nalézal v ní nevyčerpatelný zdroj dokladů i podnětů pro jejich výklad. Bohužel mu nebylo dopřáno, aby své dílo dokončil.

Dr. Stanisława Kubiak, badatelka z nejzasloužilejších o poznání polských středověkých mincí, zvláště jagellonské doby, získala své vysokoškolské vzdělání v oborech archeologie (1956) a etnografie (1959) na krakovské Jagellonské univerzitě v letech 1952–1959. Od roku 1957 pracovala v Zakładzie Numizmatyki Instytutu Historii Kultury Materialnej Polské akademie věd v Krakově, který vedl prof. Tadeusz Lewicki, a tomuto pracovišti, jehož název i organizační začlenění se během let měnilo (v roce 1969 byl Zakład oddělen od Instytutu Historii Kultury Materialnej a připojen k Orientálnímu ústavu Jagellonské univerzity), zůstala věrna (v roce 1974 byla pověřena jeho vedením) až do svého odchodu do důchodu (1991) i později. Náplní její pracovní a badatelské činnosti byla jednak péče o registraci a zpracování polských nálezů mincí, jednak studium polské mince od konce 14. do počátku 16. století. V obou oblastech dosáhla

pozoruhodných výsledků. Dokladem nad jiné významným je cenný a mnohostranně užitečný inventář polských nálezů mincí z let 1146–1500 (*Znaleziska monet z lat 1146–1500 z terenu Polski. Inwentarz*. Poznań 1998), jehož přípravě věnovala mnoho sil a času po téměř tři desetiletí. Podobně dlouhodobě se cílem jejího snažení stalo poznání mincí a mincovní historie Jagellonců. Již v roce 1968 obhájila doktorskou disertaci *Monety pierwszych Jagiellonów, 1386–1444* (Wrocław 1970), vypracovanou pod vedením prof. Ryszarda Kiersnowského. Na tuto dnes již klasickou práci navázala zpracováním mincovní problematiky Královských Prus za vlády Kazimíra Jagellonce (*Monety i stosunki monetarne w Prusach Królewskich w 2 połowie XV wieku*. Wrocław 1986) a prací *Monety koronne z drugiej połowy XV w. (1447–1506)* (Wiadomości Numizmatyczne 42, 1998, s. 117–181).

A k tématu se vracela v řadě dalších drobnějších příspěvků, v nichž zúročovala své znalosti výskytu dosud neznámých exemplářů ražeb v mincovních nálezech. Stejně intenzívně jako badatelské práci se po léta věnovala činnosti pedagogické na katedře pomocných věd historických a archivnictví Jagellonské univerzity i organizační v rámci Polské archeologické společnosti a Archeologické komise krakovského oddělení Polské akademie věd. Byla též členkou Numismatické komise Komitétu historických věd Polské akademie věd ve Varšavě.

Dr. Janusz Reyman, prof. Lesław Morawiecki a dr. Stanisława Kubiak se výsledky svého mnohostranného snažení natrvalo zapsali do dějin numismatiky posledních desetiletí 20. a počátku 21. století. Přispěli k poznání dějin mince i pramenů jejich studia. Jejich dílo, jakkoliv se uzavřelo, nepochybně nalezne své pokračovatele, a tím zůstane živá a trvalá i jejich památka.

E. Šimek

Slovo na závěr

Tímto číslem Numismatických listů 60, 2005 končím práci redaktorky jediného periodika oboru, kterou jsem vykonávala víc než čtvrt století (1976–2005). Chtěla bych poděkovat všem spolupracovníkům z redakce, především PhDr. Julianě Boublíkové-Jahnové a RNDr. Jiřímu Horáčkovi, CSc., kteří mě podporovali a pomáhali v nelehkém úkolu skloubit na stránkách časopisu zájmy profesionálů s požadavky sběratelské veřejnosti. Jsem si vědoma, že se ne vždy všechno podařilo. Životnost numismatického periodika, které přestalo vydavatelské skluzy, politické změny a bylo otevřeno všem, kdo přinášeli nové badatelské poznatky, ať se těšili či netěšili přízni doby, svědčí, jak se domnívám, že časově náročná práce redaktora měla smysl.

Vděčně vzpomínám i dobré spolupráce a pochopení všech tiskáren, především Vychodočeské tiskárny v Havlíčkově Brodě, které náš časopis tiskly a iniciativně pomáhaly zvýšit jeho technickou úroveň v daném finančním limitu. Platí to i o dlouholeté precizní grafické úpravě akad. malíře Ladislava Kráma. Za novou image časopisu, odpovídající trendům 21. století, náleží pak dík nejen mladému výtvarníkovi Otakaru Duškovi, ale především Petru Maternovi, který nezištně mnohé pro to udělal.

V neposlední řadě děkuji všem odběratelům Numismatických listů, za jejich přízeň, a to nejen v českých zemích a na Slovensku, ale také za kladný ohlas v německy mluvících státech, kterým námi řešená problematika byla namnoze blízká.

Přeji Numismatickým listům, aby i v 21. století zůstaly předním časopisem oboru v českých zemích a uznávaným evropským periodikem, jak tomu bylo v minulosti.

PhDr. Jarmila Hásková, CSc.

Abschlusswort

Mit dieser Nummer der Zeitschrift Numismatische listy 60, 2005, beende ich meine Arbeit der Redakteurin der einzigen periodischen Zeitschrift in diesem Fachbereich, die ich mehr als ein Viertel des Jahrhunderts (1976–2005) geleistet habe. Ich möchte meinen sehr herzlichen Dank senden an alle Mitarbeiter der Redaktion, insbesondere PhDr. Juliana Boublíková-Jahnová und RNDr. Jiří Horáček, CSc., die mich unterstützten und halfen bei der Lösung der schwierigen Aufgabe, auf den Seiten der Zeitschrift die Interessen der Fachleute mit den Forderungen der Sammleröffentlichkeit in Einklang zu bringen. Ich bin mir der Tatsache bewusst, dass nicht alles immer erfolgreich war. Die Lebenskraft der numismatischen periodischen Zeitschrift, welche die Verspätungen in der Herausgabe und politische Änderungen überlebte, und die allen geöffnet war, die neue Forschungsergebnisse brachten, ohne Rücksicht darauf, ob sie die Gunst der Zeit fanden oder nicht, zeugt nach meiner Meinung darüber, dass diese zeitaufwändige Arbeit der Redakteurin ihren Sinn hatte.

Ich erinnere mich mit Dankbarkeit auch an die sehr gute Zusammenarbeit und an das Verständnis aller Druckereien, besonders der Ostböhmisches Druckerei in Havlíčkův Brod, die unsere Zeitschrift druckten und mit grosser Initiative halfen, die technische Qualität der Zeitschrift in festgelegten Finanzgrenzen zu verbessern. Dies gilt auch für die langjährige und präzise graphische Gestaltung des akademischen Malers Ladislav Krám. Für das neue Image der Zeitschrift, das den Trends des 21. Jahrhundert entspricht, gehört der Dank nicht nur dem jungen Künstler Otakar Dušek, sondern vor allem Petr Materna, der für dieses Image sehr viel und uneigennützig geleistet hat.

Nicht zuletzt danke ich allen Abonnenten der Zeitschrift für die Gunst nicht nur in Böhmen und Mähren und in der Slowakei, sondern auch für den positiven Widerhall in den deutschsprachigen Ländern, denen die von uns gelöste Problematik in vielen Fällen sehr nahe stand.

Ich wünsche der Zeitschrift Numismatische listy, dass sie auch im 21. Jahrhundert die führende Zeitschrift in diesem Fach in der Tschechischen Republik und eine anerkannte europäische periodische Zeitschrift bleibt, wie es auch in der Vergangenheit der Fall war.

PhDr. Jarmila Hásková, CSc.

Obsah

Jan Boublík – Jarmila Hásková –
Vladimír Šíkl
K penězům doby poděbradské 161
Zum Geld der Zeitperiode des Königs
Jiří von Poděbrady

Josef Šůva
Medaile a plakety Oldřicha Tlustoše . . . 176
Medaillen und Plaketten
von Oldřich Tlustoš

Materiály
Vojtěch Brádle
Chyboražba dukátu Rudolfa II. 180
Fehlprägung des Dukaten von Rudolf II.

Jan Tomášek
Medaile Jana Žižky z Trocnova
a její nositel, plukovník čsl. armády
Jan Tomášek 181
Die Medaille des Jan Žižka
von Trocnov und deren Träger,
der Oberst der tschechoslowakischen
Armee, Jan Tomášek

Nové peníze 183
Nové medaile 183
Kronika 185, 191
Osobní zprávy 188

Na 1. straně obálky / **Mincíř, freska po roce 1463** / Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře.
Na 4. straně obálky / **Čechy, Jiří z Poděbrad (1458 až 1471), Kutná Hora, peníz ze 60. let 15. století** / foto J. Boublík.

NUMISMATICKÉ LISTY ROČNÍK LX – 2005 – Číslo 6

Vydává: © Národní muzeum, Václavské
náměstí 68, 115 79 Praha 1

Redaktorka: Jarmila Hásková
Redakční tajemník: Jiří Horáček
Redakční rada: Jiří Hána, Josef Hrdý,
Jaromír Lukas, Věra Němečková,
Josef Paukert, Zdeněk Petrář,
Jiří Sláma, Eduard Šimek,
Jiří Šimůnek, Jan Štefan,
Michal Vitanovský

Jazyková redakce: Juliana Boublíková
Grafická úprava: Otakar Dušek

Redakce: Národní muzeum, 115 79 Praha 1,
Václavské náměstí 68, telefon 224 497 292

Tisk: Arpa, Dvůr Králové nad Labem

Vychází šestkrát ročně

Přímý prodej zajišťuje stánek v hlavní budo-
vě Národního muzea, Václavské náměstí 68,
115 79 Praha 1

Předplatné v České republice vyřizuje firma
Myris Trade s. r. o., P. O. Box: 2, V Štíhlách
1311, 142 00 Praha 4, tel.: 234 035 200,
fax: 234 035 207, 244 470 778, e-mail:
myris@myris.cz

Zahraniční předplatné vč. Slovenska je vy-
řizováno výhradně firmou Myris Trade s. r. o.,
tel.: +420 234 035 200, +420 234 035 201,
fax: +420 234 035 207, +420 244 470 778,
e-mail: myris@myris.cz

Ceny předplatného na výše uvedené adrese

Pro členy České numismatické společnosti
zasílá Česká numismatická společnost,
101 00 Praha 10 – Vršovice, Arménská 1369,
telefon 271 730 775

Redakční uzávěrky

1. února, 30. března, 1. června, 31. července,
1. září, 30. listopadu

Toto číslo vyšlo v prosinci 2005

ISSN 0029-6074, MK ČR E 568

• Radovan Lukavský, 1996 / bronz, 110 mm

• Krajina s kruhy, 1969 / bronz, 150 mm

• Vertikální kompozice, 1985 / měď, 185 mm

• Vztahy, 1992 / bronz, 140 mm

Na 1. straně obálky / Mincíř / freska po r. 1463 /
Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře
Na 4. straně obálky / Kruhový peníz Jiřího z Poděbrad /
60. léta 15. století / sbírka Národního muzea

